

11

نشریه اسلامی

انجمن فرهنگی
اسلامیالرابطة الثقافية الإسلامية العالمية
International Islamic Cultural Association
انجمن فرهنگی جهانی اسلامی

تاریخ: 2016/3/30 شماره: 11

پاسخگوی پرسش های دانشجویان مسلمان

www.khetabat.com

سوال : بعضی ها در هنگام سجده پاهای خود را از زمین بلند می کنند آیا در این صورت سجده و نماز درست است و یا اینکه باطل می شود . ؟

جواب : اگر در سجده هر دو قدم از زمین بلند باشد ، سجده اداء نشده است ، زیرا در حدیث صحیح وارد است : [أَمَرْنَا أَنْ نَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمَ ، عَلَى الْجَبْهَةِ وَ أَشَارَ يَدَهُ إِلَى أَنْفِهِ وَ الْكَفَّيْنِ وَ الرُّكْبَتَيْنِ وَ أَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ] (امر شده ایم که بر هفت استخوان ها (اعضاء) سجده نماییم ، بر پیشانی ، و با دستهای خویش بسوی بینی ایشان و کفهای دستان و زانوها و اطراف هر دو قدم اشاره نمود) . لذا علی الأقل در تمام سجده یک انگشت از هر دو قدم یکبار در زمین گذاشته شود ، در غیر اینصورت سجده و بالاخره نماز باطل است . (و أفاد أنه لو لم يضع شيئاً من القدمين لم يصح السجود .) رد المحتار باب صفة الصلاة بحث الركوع و السجود

سوال : بر اساس تحقیقات مهندسی ، مسجد منطقه ما صد در صد با قبله (خانه کعبه) تطابقت ندارد ، حالا پس از ارزیابی انجیریان ، آیا در این مسجد نماز خواندن جایز است ، و آیا نمازهای گذشته چندین ساله که اداء کرده ایم قضاء دارد؟

جواب : نمازهای شما در مسجد مذکور صحیح است ، پس نمازهای گذشته هم قضاء ندارد ، بلکه اداء شده است ان شاء الله .

بدیهی است که استقبال قبله یکی از شروط صحت نماز به شمار می رود .

الله متعال فرمود: [قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ] (پس بگردان روی خویش را طرف مسجد حرام) البقره - 150

پس باید تعیین و تحدید جهت قبله با دقت صورت گیرد ، ولی انحراف قلیل که به همان سمت و جهت می باشد ، شرعاً گنجایش دارد . زیرا در اینجا جانب و جهت قبله مراد است ، و نه اصابت عین قبله :

[وَ حَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ] (و هر جا که باشید پس بگردانید روی های خود را جانب آن) البقره - 150

و این سهولت از مقاصد شریعت که رفع حرج است به شمار می رود :

[وَ مَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ] (و نگردانید بر شما در دین هیچ چیز مشکل) الحج - 78

(و لغیره ای لغیر معاینها اصابة جهتها) الدر المختار علی هامش رد المحتار باب شروط الصلاة 397- ج - 1

سوال : چند روز قبل در منطقه ای دیگری نماز ظهر را خواندم ، ولی بعداً برآیم معلوم شد که جهت قبله اشتباه بود آیا حالا آن نماز را دوباره بخوانم و یا خیر ؟

جواب : اگر در مورد شناسایی جهت قبله سعی و کوشش نکرده بودید ، پس باید نماز را اعاده کنید ، اما اگر برای یافتن جهت قبله کوشش نمودید و پس از بذل مساعی نماز خواندید . و بعداً برایتان معلوم شد که جهت قبله اشتباه بوده است در این صورت به قول راجح اعاده نماز واجب نیست .

[و يتحرى و هو بذل المجهود لنيل المقصود عاجز عن معرفة القبلة فإن ظهر خطأ لم يعد لما مر]
الدر المختار على هامش رد المحتار- باب شروط الصلاة و استقبال القبلة 401- ج 1 -

سوال : من متأسفانه تشویش های زیاد دارم ، حتی در وقت نماز هر قسم وسوسه در ذهن و خیالم راه می یابد ، بعضی دوستانم می گویند نمازت صحیح نیست ، آیا این گفته ای آنها درست است ؟

جواب : شخص مسلمان راست تا در هنگام نماز به این فکر کند که وی در برابر ذات عظیم الله جل جلاله قرار دارد ، و کتاب عظیم را که عبارت از قرآن کریم است ، تلاوت می کند ، پس باید با خشوع و حضور قلب این عبادت عظیم را انجام دهد ، وقتیکه رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم در مورد احسان پرسیده شد فرمود : [اَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ]

(احسان عبارت از این است که عبادت خود را طوری انجام دهی که گویا الله را می بینی ، اگر نتوانی دیدن ، پس این یقین را داشته باش که حقیقتاً الله تو را می بیند) . مسلم

تأمل در این حدیث شریف برای انسان چنان قوت مقاومت و عزم راسخ می بخشد که هرگز تسلط شیطان را نپذیرفته و زیر بار وسوسه ها و تشویش ها نمی رود ، ولی اگر با وجود اینکه یک شخص نماز خوان حتی الوسع وسوسه ها و خیالات و نگرانی ها را دفع می کند ، باز هم وساوس و تشویش ها وی را در وقت ادای نماز مزاحمت می کند ، پس در این صورت نباید به این وسوسه ها التفات نماید بلکه نمازش را ادامه دهد ، و نمازش صحیح است .

[عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : إن الله تجاور عن أميتي ما وسوست يه صدورها ما لم تعمل به أو تتكلم] (از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که گفت : رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود : هر آینه خداوند از امت من گذشت نموده است از آنچه که وسوسه می کند در آن سینه های ایشان مادامیکه به آن (وسوسه) عمل و کلام نکرده اند) متفق علیه

وقتیکه عثمان بن العاص رضی الله عنه برای رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم از وساوس در نماز شکایت کرد ، رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم برایش حدیث ذیل را توصیه فرمود که وی آنرا عمل نمود و الله متعال وسوسه ها را از وی دور کرد :

[أعوذ بالله من الشيطان الرجيم و اتق على يسارك (ثلاثاً)] (پناه می برم به الله از شیطان رانده شده و به طرف چپ خود سه بار آب دهن (تف) بینداز) . (مسلم)

سوال : آیا خنده قهقهه در نماز باطل کننده نماز است ؟

جواب : بلی خنده قهقهه در اثنای نماز از جمله مبطلات نماز محسوب می شود .

کاشانی در بدائع الصنائع ، باطل کننده های نماز را بیان نموده می گوید : [(از آن جمله) القهقهة عامداً كان أو ناسياً]

ابن قدامة در مغنی می نویسد : و إن ضحك فبان حرفان فسدت صلاته و كذلك إن قهقهه ولم يكن حرفان .

و بهذا قال جابر بن عبدالله ، و عطاء ، و مجاهد ، و الحسن ، و قتاده ، و النخعي ، و الأوزاعي ، و الشافعي ، و أصحاب الرأي ، و لا تعلم فيه مخالفاً .

قال ابن المنذر : أجمعوا على أن الضحك يفسد الصلاة .

سوال : اگر شخص مسافر نماز ظهر یا عصر و یا خفتن را عقب امام مقيم بخواند ، آیا پس از دو رکعت سلام گرداند و یا چهار رکعت را کامل اداء کند ؟

جواب : هر گاه شخص مسافر به امام مقيم اقتداء نماید پس باید نماز را کامل اداء نماید و قصر نکند .

امام مسلم و امام احمد روایت می کنند که : از ابن عباس درباره مسافری سوال شد که عقب امام چهار رکعت ولی با همراهانش دو رکعت می خواند ؟

ابن عباس فرمود: همینگونه سنت است. مسلم (688) و امام احمد در [المسند] 1 | 216 ، 226 ، 227 ، 290 ، 370

و همچنان در حدیث وارد است : إنما جعل الإمام ليؤتم به ، فلا تختلفوا عليه (متفق عليه)

لذا در (هدایه) چنین بیان شده است : [و إن اقتدى المسافر بالمقيم فى الوقت اتم أربعاً لأنه يتغير فرضه إلى أربع للتبعية] (هدایه ، باب صلاة المسافر 149) . ج - 1

سوال : شخص مسافری که قاری قرآن بود به منطقه ما آمد و پیش امام شده نماز ظهر را دو رکعت خواند و سلام گردانید آیا این عمل وی جایز است ، و بقیه نماز ما چگونه می شود ؟

جواب : این عمل قاری مذکور جایز و مطابق سنت رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم است ، زیرا پیامبر علیه الصلاة والسلام در عام الفتح (سال فتح مکه) برای اهل مکه نماز مسافران اداء نمود ، و دیگران را امر فرمود تا نمازشان را کامل نمایند .

سوال : روز جمعه در منطقه ما یک مولانا با جماعت تبلیغ آمده و در حالیکه وی مسافر بود نماز جمعه را امامت نمود ، آیا امام جمعه شدن این شخص که از اهل وجوب نیست ، زیرا نماز جمعه بر وی واجب نمی باشد ، جایز است ؟

جواب : قول صحیح آنست که برای مسافر جایز است که خطیب و امام جمعه شود .

در هدایه چنین وارد است : [و يجوز للمسافر والعبد والمريض أن يؤم فى الجمعة] هدایه - 153 - ج - 1

سوال : من از هرات هستم و یک خانه در کراچی دارم که در آن خانم اول اینجانب با فرزندان زندگی می کنند ، و یک منزل دیگر در پیشاور است که در آن خانم دیگرم با فرزندان حیات بسر می برند ، سوال این است که مدت زمانیکه نزد خانواده هایم در شهرهای کراچی و پیشاور می روم ، آیا نمازها را مسافران بخوانم یا کامل اداء کنم ؟

جواب : باید نماز را در هر دو مکان تمام و کامل اداء نمائید و قصر نکنید ، زیرا شما آن شهرها را وطن گرفته اید ، ولی در مسافت راه قصر نمائید .

[ولو كان له اهل ببلدتين فایتهما دخلها صار مقيماً] رد المحتار باب صلاة المسافر 742-

سوال : آیا بر شخص مسافر نماز جمعه فرض است ؟

جواب : بر مسافر نماز جمعه فرض نیست ، اما اگر برایش میسر شد و نماز جمعه را خواند عمل خوبی را انجام داده است ، ولی الزامی و ضروری نمی باشد .

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم در حجة الوداع در روز جمعه که یوم عرفه هم بود ، نماز ظهر را اداء کرد و جمعه را نخواند ، زیرا آنحضرت علیه الصلاة والسلام مسافر بودند ، و همواره در سفرها نماز ظهر را اداء می نمود و جمعه را نمی خواند .

و اگر مسافر نماز جمعه را خواند ، نماز ظهر از وی ساقط میگردد .

[ولا تجب الجمعة على مسافر ... فإن حضروا فصلوا مع الناس اجزأهم عن فرض الوقت ...]

(هداية باب الجمعة 152) ج 1

سوال : چگونه خواب باعث باطل شدن وضو می گردد ، اگر شخصی را به شکل چهار زانو خواب ببرد ، آیا وضویش می شکند ؟

جواب : خواب عمیق از جمله شکننده های وضو به شمار می رود ، و دلیل آن حدیث صفوان بن عسّال رضی الله عنه است که چنین روایت کرده است :

[كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا إِذَا كُنَّا سَفَرًا أَنْ لَا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلِيَالِيَهُنَّ إِلَّا مِنْ جَنَابَةٍ ، وَلَكِنْ مِنْ غَائِطٍ وَبَوْلٍ وَنَوْمٍ] (رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم ما را امر می کرد در وقتی که مسافریم کفشهای خود را سه شبانه روز (از پاهای خویش) نکشیم مگر از جنابت ، ولكن از قضای حاجت و پیشاب و خواب) (ترمذی)

یعنی این حکم به استثنای جنابت ، شامل قضای حاجت و پیشاب کردن و خواب (مستغرق) می شود ولی در صورت خواب سبک وضو باطل نمی گردد و دلیل آن حدیث ذیل می باشد :

[عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَهْدِهِ يَنْتَظِرُونَ الْعِشَاءَ حَتَّى تَخْفِقَ رُؤُوسُهُمْ ثُمَّ يَصُفُّونَ وَلَا يَتَوَضَّؤْنَ] (اصحاب رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم در زمان ایشان برای نماز خفتن انتظار می کشیدند تا اینکه سرهایشان می جنبید ، سپس نماز را ادا می کردند و (مجدداً) وضو نمی کردند) (مسلم)

بنابر این خواب در حالت چهار زانو که از جمله خواب های خفیف است از نواقض وضو به حساب نمی رود .

[وَ إِنْ تَامَ مُتْرِعًا لَا يَنْقُضُ الْوُضُوءُ] (و اگر چهار زانو خواب رفت وضو نمی شکند) عالمگیری کشوری ، نواقض الوضوء 12 ج 1

سوال : سوال من این است که همیشه وقتی که وضو می گیرم تا نماز را اداء نمایم ، در وقت نماز خواندن ، این فکر برآید می شود که گویا وضویم شکسته است ، زیرا (معذرت می خواهم) برخی اوقات وضع معده ام خوب نیست ، آیا بر اساس اینگونه شک ها دوباره وضو نمایم یا خیر ؟

جواب : وضو در اثر شک نمی شکند :

[عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ فِي بَطْنِهِ شَيْئًا فَأَشْكَلَ عَلَيْهِ أَخْرَجَ مِنْهُ شَيْءًا أَمْ لَا ، فَلَا يَخْرُجَنَّ مِنَ الْمَسْجِدِ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا] (از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که گفت : رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرمود : هر گاه یکی از شما در شکم خویش چیزی یافت ، و برایش درک آن مشکل شد که آیا چیزی (هوایی و بادی) از وی خارج شده یا نه ، پس از مسجد بیرون نشود تا اینکه صوتی و یا بویی را دریابد) (مسلم)

همچنان در حدیث متفق علیه وارد است که پیامبر علیه الصلاة والسلام در مورد شخصیکه خیال می کرد هوایی (بادی) از وی خارج شده است ، فرمود : [لَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا] (بیرون نرود) (رها نکند مسجد یا نماز را) تا اینکه صوتی را بشنود یا بویی را دریابد) متفق علیه

قاعده فقهی ذیل در این مورد نزد اهل علم معروف است : [اليقين لا يزول بالشك] (یقین بواسطه شک زایل نمی گردد)

لذا هیچگاه به این گونه وسوسه ها و خیالات توجه و التفاتی نکرده نماز خود را ادامه دهید ، زیرا وضوی شما باطل نشده است .

[وَ مَنْ شَكَّ فِي الْحَدَثِ فَهُوَ عَلَى وُضُوئِهِ] (و کسیکه در حدث (نجاستی که بواسطه وضو رفع می گردد) شک نمود ، پس وضوی وی پابرجاست) (عالمگیری کشوری 12) ج 1

سوال : یکی از اقاربم با وجود راضی نبودن دخترش وی را در عقد نکاح یک مرد البته بخاطر پول و ثروتش در آورد ، آیا این نکاح که دختر مذکور اصلاً راضی نبود و رد می کرد صحیح است ؟

جواب : نکاح مذکور منعقد نشده است و دلیل آن عدم استئذان دخترش می باشد .

[عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ : لَا تُنْكَحُ الْأَيِّمُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ ، وَلَا تُنْكَحُ الْيَتِيمُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ !! وَ كَيْفَ إِذْنُهَا ؟ قَالَ : أَنْ تَسْأَلَ [(نکاح نمی شود زن (بیوه) تا اینکه از وی (در مورد نکاح) طلب امر صورت گیرد ، و نکاح نمی شود دختر (دوشیزه) تا اینکه از وی (در مورد نکاحش) اجازت خواسته شود ، گفتند : ای پیامبر خدا ! اذن (اجازت) وی چگونه است ؟ فرمود : اینکه سکوت کند .] (متفق علیه)

لذا از زن امر با صراحت در مورد نکاح طلب شود ، ولی از دختر به سبب شرم و حیا ، سکوتش علامت رضا شمرده شود . تجاهل پدر از این امر نبوی صلی الله علیه و آله وسلم عواقب و نتایج ناگوار بار می آورد .

[عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامِ الْأَنْصَارِيَّةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَ هِيَ تَبُّ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَرَدًا يَكَاحُهُ] (خنساء بنت خدام روایت می کند که پدرش وی را به نکاح (یک مرد) در آورد و وی زن بیوه بود و (خنساء نکاح مذکور را) نپسندید ، و نزد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم آمد ، پس رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم نکاح وی را رد کرد) (بخاری)

بنابراین هرگاه نکاح بر اساس رضایت نباشد ، و ایجاب و قبول صورت نگیرد ، باطل بوده و فاقد اعتبار شرعی می باشد.

[وَ يَنْعَقِدُ أَيُّ النِّكَاحِ بِإِجَابٍ مِنْ أَحَدِهِمَا وَ قَبُولٍ مِنَ الْآخَرِ] (و منعقد می شود (نکاح) با ایجاب (اظهار عقد نکاح) یکی از طرفین و قبول از طرف دیگر) (الرد المختار علی هامش رد المختار کتاب النکاح 361 ج-2

سوال : من و یک خانم طلاق شده در کورس زبان انگلیسی یکدیگر را شناختم ، بالاخره موافقه کردیم که با هم ازدواج نماییم اما بنابر شرایط خانوادگی ، بطور مخفی نکاح نمودیم که متاسفانه کسی به عنوان شاهد نبود ، ولی بعداً دوستان نزدیک را اطلاع دادیم که ما زن و شوهر هستیم ، حالا دلم قناعت نمی کند و بار بار ذهنم مرا اذیت می کند که آیا این نکاح از نظر شریعت صحیح بود یا نه ؟

جواب : در این صورت نکاح مذکور باطل است ، زیرا طوریکه شما نوشته اید کسی شاهد نبود ، در حالیکه برای عقد نکاح علی الأقل موجودیت دو شاهد که ناظر عقد باشند شرط است .

رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم می فرماید : [لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّ وَ شَاهِدَيْنِ عَدِلٍ] (نکاحی نیست مگر بواسطه ولی (سرپرست) و دو شاهد عادل) (بیهقی)

کسانیرا که بعداً اطلاع داده اید ، در اثنای عقد نکاح حاضر و شاهد نبودند .

(و شرط حضور شاهدین ...) الدر المختار علی هامش رد المختار ، کتاب النکاح 373 ج 2

سوال : من یک شخص جوان هستم و در یکی از کشورهای غربی زندگی می کنم ، نمازهایم را می خوانم ، الحمدلله ، و می خواهم پاکدامن باشم ، دلم بسوی ازدواج گرایش بی نهایت زیاد دارد ، ولی نزدیکانم ممانعت می کنند و می گویند بعدها ازدواج کن ، حالا من در دو راهه قرار دارم آیا ازدواج بهتر است یا مشوره دوستانم را بپذیرم ؟

جواب : الله متعال همه را به نکاح امر می فرماید :

[فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ] (پس نکاح کنید کسی را که خوش آید به شما از زنان) نساء - 3

همچنان [وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَأَمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ] (مردان و زنان مجرد خود را و غلامان و کنیزان شایسته (ازدواج) خویش را (با تهیه نفقه و پرداخت مهریه) به ازدواج یکدیگر درآورید (و به فقر و تنگدستی ایشان ننگرد و نگران آینده آنان نباشید . چرا که) اگر فقیر و تنگدست باشند (و ازدواجشان برای حفظ عفت و دوری از گناه انجام گیرد) خداوند آنان را در پرتو فضل خود دارا و بی نیاز می گرداند . بی گمان خداوند دارای نعمت فراخ (بوده و) آگاه (از نیات همگان) است .) نور - 32

وهمچنان: [هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ] (آنان لباس شمایند و شما لباس آنانید (و دوری از آمیزش با یکدیگر برایتان بسی رنج آور است) . بقره - 187

پیامبر اسلام علیه الصلاة والسلام فرمود : [وَاتَزَوَّجُوا النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي] (و با زنان ازدواج می کنم ، پس کسیکه از سنت من سرپیچی کرد ، از من نیست) متفق علیه

لذا شما برادر محترم حکم الله و رسولش را بر همه چیز ترجیح داده به ازدواج که آمیزش و اتصال طبیعی زن و شوهر است ، اقدام نمایید .

[وَ يَكُونُ (النكاح) وَاجِباً عِنْدَ التَّوَقُّانِ] (و نکاح در حال غلبه شهوت واجب است)

(الدر المختار ، علی هامش رد المختار ، کتاب النکاح 357 و 358 ج 2)

پاسخ از:

حاجه نزهت‌آباد خلیلی